

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β')
ΠΕΜΠΤΗ 12 ΜΑΪΟΥ 2011
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Είναι δεδομένο ότι το διαδίκτυο έφερε μια πιο ισότιμη πρόσβαση στη γνώση. Ζούμε ένα κύμα εκδημοκρατισμού της γνώσης. Παλιότερα, για να δει κανείς τη βιβλιοθήκη του Κέμπριτζ, έπρεπε να ταξιδέψει χιλιάδες χιλιόμετρα. Σήμερα, μπορεί να βρει τα βιβλία της από το γραφείο του. Παλιότερα, έπρεπε να έχει κάποιος λεφτά για να παρακολουθήσει μαθήματα του MIT¹. Σήμερα, έρχονται διαδικτυακά στο σπίτι του.

Σ' αυτόν τον υπαρκτό εκδημοκρατισμό της γνώσης ορθώνονται τρεις γκρίνιες. Η μία είναι η άρνηση της τεχνολογίας, εξαιτίας των πιθανών κινδύνων που έχει η ανάπτυξή της. Ο Πολ Βιρίλιο, για παράδειγμα, έγραψε την «Πληροφοριακή Βόμβα». Είναι σίγουρος ότι η κοινωνία της γνώσης ενέχει κινδύνους, αλλά άγνωστους. Δεν τους ξέρει, αλλά...υπάρχουν. Η δεύτερη γκρίνια έχει να κάνει με τα «παιδάκια της Αφρικής». Το ακούμε για κάθε νέα τεχνολογία: «Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ², όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;». Το επιχείρημα έχει εν μέρει λογική. Πραγματικά «τι να το κάνεις το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, αν δεν έχεις Αλτσχάιμερ;». Αν όμως αποκτήσεις, το πρώτο που ξεχνάς είναι τα «παιδάκια της Αφρικής». Η τρίτη γκρίνια έχει να κάνει με το διαβόητο «ψηφιακό χάσμα». Βέβαια, καμιά τεχνολογία, καμιά επιστημονική επανάσταση δεν διαχέεται αμέσως σε όλη την υφήλιο. Ο Γουτεμβέργιος τύπωσε την πρώτη Βίβλο το 1455· ωστόσο στην Ελλάδα η τυπογραφία ήρθε στις αρχές του 19ου αιώνα. Όσο για το τυπωμένο βιβλίο, ακόμη πασχίζουμε να γίνει κτήμα του ελληνικού λαού. Το σημαντικό, όμως, είναι ότι η επανάσταση έγινε και ακόμη προχωρεί. Εξάλλου, αυτοί που μιλούν για ψηφιακό χάσμα στην Αφρική πρέπει να αναλογιστούν ποιο είναι το τυπογραφικό χάσμα του δυτικού κόσμου με την Αφρική.

Πολύ περισσότεροι άνθρωποι μπορούν να μετέχουν ισότιμα στην κοινωνία της γνώσης και πλέον όχι μόνον ως αναγνώστες, αλλά και ως συγγραφείς. Στον κυβερνοχώρο, οικονομικά και τεχνολογικά, όλοι βρίσκονται στο ίδιο σημείο εκκίνησης. Στο διαδίκτυο, το άρθρο ενός δημοσιογράφου είναι εξίσου προσβάσιμο με το άρθρο ενός πιτσιρίκου. Δηλαδή, τα δίκτυα επικοινωνιών ισοπεδώνουν παλιές ιεραρχίες της βιομηχανικής κοινωνίας και απομένει να δούμε αν θα συνθέσουν νέες. Στον κυβερνοχώρο λειτουργεί καθένας σύμφωνα με τις ανάγκες του και τις δυνατότητές του. Αυτό όμως δημιουργεί έναν κατακερματισμό της εμπειρίας που τρομάζει πολλούς. Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα. Από την άλλη, όλη αυτή η πληθώρα διαθέσιμων πληροφοριών μετατρέπεται σε άγχος. «Πληροφοριακό άγχος» το ονομάζουν κάποιοι ψυχολόγοι: «να προλάβω να δω το ένα, να διαβάσω το άλλο, να μη χάσω το τρίτο, ώστε να μην είμαι εκτός θέματος και εκτός της κοινότητας όπου ζω και λειτουργώ». Αυτό το άγχος είναι λογικό να υπάρχει και να μεγαθύνεται, όσο μεγαλώνει το ποσό των πληροφοριών που όλοι έχουμε διαθέσιμες.

Όλα αυτά είναι πραγματικά, αλλά το ίδιο θα έλεγε κι ένας μοναχός του Μεσαίωνα βλέποντας την πλημμύρα των αιρετικών κειμένων που άρχισαν να βγαίνουν από τις τυπογραφικές μηχανές. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πληροφορική επανάσταση είναι σε μετάβαση και κάθε επανάσταση σε μετάβαση διασπείρει σύγχυση. Το παλιό δεν έχει πεθάνει και το καινούριο δεν έχει γεννηθεί.

Πάσχος Μανδραβέλης. Από τον ημερήσιο τύπο (διασκευή).

1. MIT: Τεχνολογικό Ινστιτούτο Μασαχουσέτης.

2. Αλτσχάιμερ: Νόσος με κυριότερο σύμπτωμα την απώλεια της μνήμης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε. (100-120 λέξεις)

Μονάδες 25

B1. «Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα». Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 60 - 80 λέξεων το περιεχόμενο της παραπάνω περιόδου.

Μονάδες 10

B2. α) Να αναφέρετε δύο τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου. («Σ' αυτόν τον υπαρκτό [...] με την Αφρική»). (Μονάδες 4)

β) Να βρείτε τη δομή της ίδιας παραγράφου. (Μονάδες 3)

Μονάδες 7

B3. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«Πληροφοριακή Βόμβα»

«Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;»

«Πληροφοριακό άγχος»

(Μονάδες 3)

β) Να βρείτε στο κείμενο πέντε παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας. (Μονάδες 5)

Μονάδες 8

B4. α) Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

πιθανών, ξεχνάς, κατακερματισμό, μετατρέπεται, διασπείρει. (Μονάδες 5)

β) Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

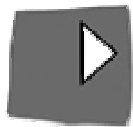
υπαρκτό, άρνηση, σίγουρος, προσβάσιμο, λογικό.

(Μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ1. Ως ομιλητής σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σου με θέμα τη χρήση του διαδικτύου, να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με τις υπηρεσίες που προσφέρει το διαδίκτυο στη διάδοση της γνώσης, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτό να αξιοποιηθεί δημιουργικά στο πλαίσιο του σχολείου. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Στο κείμενο γίνεται λόγος για την πληροφοριακή επανάσταση που συντελείται στις μέρες μας. Αρχικά διαπιστώνεται η νέα πραγματικότητα που συνίσταται από την απρόσκοπτη και δημοκρατική πρόσβαση στη γνώση. Υπάρχουν ωστόσο, ενστάσεις στη θετικά αποτιμώμενη αυτή διάσταση. Η πρώτη σχετίζεται με τις πιθανές, αλλά ανεξερευνήτες ακόμα συνέπειες που ίσως έχει. Η δεύτερη έχει να κάνει με την απόκλιση που παρατηρείται μεταξύ προηγμένων και υπανάπτυκτων χωρών, κυρίως δε σε ό,τι αφορά τον προσδιορισμό των αναγκών που πρέπει να καλυφθούν. Η τρίτη αναφέρεται στη χρονική καθυστέρηση που μπορεί να παρουσιαστεί στην παρακολούθηση των εξελίξεων. Ακολουθώς περιγράφεται η αλλαγή στη δομή της κοινωνίας, καθώς η ελεύθερη συμμετοχή όλων στον κυβερνοχώρο με ενεργητικό τρόπο διαταράσσει τις μέχρι τώρα ισορροπίες στον κοινωνικό ιστό και προκαλεί ψυχολογική πίεση. Τέλος, τονίζεται πως βρισκόμαστε σε μεταβατικό στάδιο και η ανησυχία που υπάρχει είναι εύλογη.

B1. Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα. Οι συνεκτικοί δεσμοί μιας κοινωνίας βασίζονται στα κοινά βιώματα των μελών της. Πράγματι, οι κοινές γνώσεις, εμπειρίες και συνήθειες είναι αυτές που ενώνουν τους ανθρώπους μεταξύ τους παρά τις όποιες ιδιαιτερότητές τους, είναι αυτές που διαμορφώνουν κοινές αντιλήψεις, συλλογικές νοοτροπίες και τρόπο ζωής όπου ο καθένας μπορεί να εντοπίσει πτυχές του εαυτού του αλλά και των συνανθρώπων του. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται οι βάσεις για τη σφυρηλάτηση πνεύματος κοινωνικής συνοχής, συνεργατικότητας και ομαδικότητας. Στην αντίθετη περίπτωση, ελλοχεύει ο κίνδυνος της κοινωνικής διάσπασης και απομόνωσης, ο κίνδυνος της απόλυτης και μη ηθελημένης μοναξιάς.

B2. α) Συγκεκριμένη θέση

Διάρθρωση, Παραδείγματα

β) Δομή

Θεματική πρόταση: «Σ' αυτόν τον υπαρκτό εκδημοκρατισμό της γνώσης ορθώνονται τρεις γκρίνιες»

Λεπτομέρειες-Σχόλια: «Η μία είναι η άρνηση... ποιο είναι το τυπογραφικό χάσμα του δυτικού κόσμου με την Αφρική.»

Κατακλείδα: Δεν υπάρχει.

B3. α)

«Πληροφοριακή Βόμβα» : τίτλος βιβλίου

«Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;» : αυτούσια μεταφορά λόγου τρίτου ατόμου

«Πληροφοριακό άγχος»: μεταφορική χρήση του λόγου· η μεταφορά εντοπίζεται στη λέξη «πληροφοριακό»

- β)**
- “Ζούμε ένα κύμα εκδημοκρατισμού της γνώσης”
 - “Σ' αυτόν τον υπαρκτό εκδημοκρατισμό της γνώσης ορθώνονται τρεις γκρίνιες”
 - “Στην κυβερνοχώρο , οικονομικά και τεχνολογικά, όλοι βρίσκονται στο ίδιο σημείο εκκίνησης”
 - “Δηλαδή, τα δίκτυα επικοινωνιών ισοπεδώνουν παλιές ιεραρχίες της βιομηχανικής κοινωνίας και απομένει να δούμε αν θα συνθέσουν νέες”
 - “Το παλιό δεν έχει πεθάνει και το καινούριο δεν έχει γεννηθεί”

B4. α)

πιθανών: ενδεχομένων

ξεχνάς: λησμονείς

κατακερματισμό: κατατεμαχισμό

μετατρέπεται: μεταμορφώνεται, μεταλλάσσεται, μεταβάλλεται

διασπείρει: προκαλεί, προξενεί (σκορπίζει)

β)

υπαρκτό: ανύπαρκτο

σίγουρος: αβέβαιος, επιφυλακτικός

λογικό: παράλογο

άρνηση: αποδοχή

προσβάσιμο: απροσπέλαστο

Γ1.

Επικοινωνιακό Πλαίσιο: ομιλία

Κλητική προσφώνηση: Αγαπητό ακροατήριο,

Βρισκόμαστε σήμερα εδώ για να ανακοινώσουμε τις απόψεις μας σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης. Είναι γεγονός πως στα πλαίσια της τεχνολογικής εξέλιξης, η πληροφοριακή επανάσταση είναι εκείνη που σηματοδοτεί την εποχή μας κι έχει αλλάξει τη ζωή μας ριζικά. Πρόκειται για μια πραγματικότητα που τη βιώνουμε κι εμείς οι μαθητές τόσο στην ενδοσχολική όσο και στην εξωσχολική καθημερινότητα. Το διαδίκτυο μάς συναρπάζει, μας "απορροφά", μας βοηθά, μας εξελίσσει.

Πιο συγκεκριμένα:

ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ

1^ο Υπηρεσίες του διαδικτύου στη διάδοση της γνώσης

Τα οφέλη του είναι ιδιαίτερα ορατά στους τομείς :

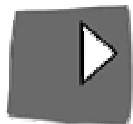
- της ενημέρωσης του κοινού για θέματα της επικαιρότητας
- της επικοινωνίας και της ανάπτυξης διαπροσωπικών δεσμών
- της επαφής των λαών και της ανταλλαγής πολιτιστικών στοιχείων (σταδιακή καταπολέμηση εθνικιστικών τάσεων).
- της μόρφωσης (άντληση κι ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων)
- της διεύρυνσης των ορίων της επιστημονικής έρευνας
- της επιχειρηματικής και της εμπορικής δραστηριότητας
- της εμπάθυνσης των δημοκρατικών θεσμών και της ενεργητικότερης συμμετοχής των πολιτών στα δημόσια πράγματα (ενίσχυση των δημοκρατικών ελευθεριών και των δικαιωμάτων των πολιτών)

Ειδικότερα, το διαδίκτυο διευρύνει και επαναστατικοποιεί τη λειτουργία της πληροφόρησης, καθώς

- προσφέρει την ευχέρεια της αμφίδρομης επικοινωνίας ανάμεσα στον πομπό και το δέκτη της πληροφόρησης
- παρέχει απεριόριστες δυνατότητες στην επιλογή του είδους και της πηγής της επιθυμητής ενημέρωσης και του χρόνου της λήψης της
- παρέχει την ευχέρεια πρόσβασης σε ποικίλες πηγές πληροφοριών με σκοπό την πληρέστερη ενημέρωση γύρω από ένα θέμα
- επιδρά ταυτόχρονα σε δύο αισθήσεις και πετυχαίνει αποτελεσματικότερη πνευματική διείσδυση
- εξασφαλίζει τη δυνατότητα κριτικού ελέγχου των μεταδιδόμενων πληροφοριών
- περιορίζει στο ελάχιστο το χρόνο μετάδοσης των γεγονότων και προσφέρει την ευχέρεια της απευθείας παρακολούθησής τους

2ο Τρόποι δημιουργικής αξιοποίησης του διαδικτύου στο πλαίσιο του σχολείου.

- Η εισαγωγή των ηλεκτρονικών μέσων και ειδικά του διαδικτύου την εκπαίδευση δίνει στους νέους την ευχέρεια να εξοικειωθούν με την χρήση τους και να εγκλιματιστούν στο πνεύμα της νέας εποχής.
- Αίρεται το κλίμα της μονοτονίας που χαρακτήριζε τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας, καθώς η λειτουργία της μάθησης αποκτά νέο ενδιαφέρον και ψυχαγωγική διάσταση.
- Ο μαθητής μπορεί να εισχωρήσει σε μεγάλες βιβλιοθήκες, να αντλήσει πληροφορίες, να μελετήσει άρθρα, να έχει πρόσβαση στη διεθνή βιβλιογραφία και γενικότερα επαφή με τον κόσμο εκτός σχολείου.

- Η δικτυακή σύνδεση των σχολείων παρέχει τη δυνατότητα της εξ αποστάσεως διδασκαλίας, της ανάληψης ομαδικών εργασιών.
- Η αξιοποίηση των κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και η πρόσβαση στις κατάλληλες δικτυακές ιστοσελίδες πλαισιώνουν τη διδασκαλία με ένα σύνολο πληροφοριών που εκ των πραγμάτων αδυνατεί να μεταδώσει ο εκπαιδευτικός στους μαθητές και κατά συνέπεια συμβάλλουν στη βελτίωση του μορφωτικού αποτελέσματος της διδασκαλίας. Αξίζει να σημειωθεί πως η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων πρέπει να αποβλέπει στην υποβοήθηση και όχι στην υποβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού.
- Τα πολιτισμικά ή εθνικά μαθήματα του εκπαιδευτικού συστήματος μιας χώρας μπορούν να διδαχθούν με νέους ελκυστικούς, ανανεωμένους και ουσιαστικούς τρόπους που και τα αντικείμενα αυτά καθαυτά αναδεικνύουν στη συνείδηση του μαθητή και επιτρέπουν μία άμεση προσωπική συνεργασία του (διαδραστική λειτουργία) με το πρόγραμμα και όχι μια απλή παθητική προσέγγιση.

Επίλογος

Γίνεται αντιληπτό από όσα προαναφέρθηκαν πως οι δυνατότητες που μας παρέχει το διαδίκτυο είναι άπειρες και άκρως σημαντικές· ωστόσο, απαιτείται επαρκής γνώση και σύνεση, τόσο από μέρους των εκπαιδευτικών όσο και από μέρους των εκπαιδευομένων, για να έχει η αξιοποίησή του τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας· ελπίζω όσα ακούσατε να αποτελέσουν αφορμή για περαιτέρω προβληματισμό.